ספרים נוספים · קונטרסים

פירוש אור צח - על פתח אליהו

פירוש אור צח - על פתח אליהו

מקור הטקסט: אור ברסלב

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/פירוש-אור-צח-על-פתח-אליהו/
הקובץ נוצר ב־22 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פתח השער 4
פתח אליהו הנביא 4
ואלין עשר ספירן 10
רבון העולמים 19

הוכן מתוכנת תורת אמת, מותר להפיץ בכפוף לתנאי רשיון CC BY-NC-SA 2.5 - **אסור בשימוש מסחרי**

עם פירוש יפה ורחב אור צח נלקט מן ספרי גדולי המקובלים
בהרחבת הביאור ובהוספת נופך משלי כאשר חנני יוצרי ובוראי
.הקטון **יהודה יודל**. במהו"ר **ישראל יצחק**. ז"ל ראזענבערג
מלפנים רב בק"ק מארלא, וורשא, לאדז, וכעת ראב"ד בעיר מאנטריאל קנדה
מחבר הספר **ידות נדרים**, **זהר תורה**. ועוד כמה ספרים מפורסמים

פתח השער

זה הביאור **אור צח** יאיר אור בהיר וצח על המאמר **פתח אליהו** והוא נלקט מן ספרי גדולי המקובלים. הלא המה "פרדס רמונים", "הדרת מלך", "שפע טל" וסידור חב"ד של הרב בעל התניא זצוקלה"ה. ובעזרת צורי וקוני הרחבתי דבריהם הקדושים בלשון קל וצח ובהוספת נופך ממה שחנני השי"ת ברו"ח. כדי שיהי' נקל יותר להמעיין להבין דברי הזהר הקדוש העומדים ברומו של עולם והם יסודי האמונה אשר בלעדם יבלה האדם שנותיו בבחינת קטנות המוחין, אשר לא ידע בין ימינו לשמאלן בענין העבודה הזאת אשר נתן הקב"ה לנו. מה היא. למה היא. ולמי היא. ואשרי לאדם אשר ישמור דברים האלה בלבו ויתבונן חסדי ה'.

פתח אליהו הנביא

פְּתַח אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא זְכוּר לְטוֹב וְאָמַר,
פתח אליהו ואמר. אליהו הנביא זכור לטוב כוון לבאר במאמר הזה בקיצור נמרץ רוב גופי החכמה האלהית שנקראת חכמת הקבלה. וביאר ענין אין סוף באחדותו הפשוט וענין האצילות. וגם ביאר ענין עצמות וכלים וטעם האצילות ומנין הספירות והכרחתם.
רִבּוֹן עָלְמִין דְּאַנְתְּ הוּא חַד וְלָא בְחֻשְׁבָּן,
והנה אמר **רבון עלמין** הכוונה נגד אין סוף. וקראו רבון עלמין. כי הוא רצה לדבר בענין העולם ואצילותו. לכן קרא לאין סוף רבון עלמין. ועוד שרבון עלמין הוא כמו מחויב המציאות כי מתוך מציאות הנבראים יכיר האדם ויבא לידי החלטה שיש לעולם מנהיג. ולכן יצדק שיהי' נקרא בשם רבון עלמין.
אנת הוא. האריך במלת הוא, ופירושו שרבון עלמין אתה הוא מחוייב המציאות. כי אנ"ת מורה על בחינת הנגלה. והו"א מורה על בחינת הנסתר. כלומר שמצד בחינת הנגלה מובן שבחינת הנסתר הוא מחויב המציאות. ואעפ"י שהוא נסתר מהשגת השכל מצד

עצמותו. אבל מצד הנבראים והסתדרות העולם בחכמה נפלאה מאד. נודע ונגלה לנו כי יש גבוה מעל כל גבוהים המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית. כאילו הוא בבחינת אתה לנוכח.

חד ולא בחושבן. ענין הזה יובן במה שמורגל בפי בעלי האמונה באמרם. אחד ולא כאחד המנוי. פירוש כי כל מין אחד המנוי באיזה חשבון של דברים הנמצאים בעולם יש לו חברים רבים הדומים לו. אלא שהקודם הוא הראשון והבא אחריו מכונה בשם שני. ויש ערך למספר האחד עם מספר הב' ואפילו עם מספר הרבוא. לפי המציאות מספר הרבוא בא מצרוף חלקים קטנים של מספר אחד אחד. מה שאין כן ברבון עלמין שהוא אחד ואין שני בדומה לו. ואף גם אין ערוך לו כלל עם כללות ההשתלשלות של כל העולמות כי איננו בגדר תפיסה והלבשה כלל אף לא כדמיון הלבשת הרוחניות בגשמיות. כי כל ההשתלשלות של רבוא רבבות העולמות דאצילות בריאה יצירה עשיה נבראו רק מן גילוי והארה בעלמא מאור העצמיות של האין סוף שאין מהותו מושג לנו כלל. אלא שבו הכוונה של "אחד" הוא על צד השלילה. שהוא אחד בערך כזה שאין שני בערכו להמשיל לו. וזה אנת הוא חד ולא בחושבן. פירוש שאין "אחד" הזה יכול לכנוס בשום חשבון שבעולם. יען כי אין שני לו. או יתבאר בקיצור שאין "אחד" הזה כמו האחד של איזה חשבון שבעולם כי בכל חשבון שבעולם מובן מעצמו במושכל הראשון שמספר האחד הוא מספר המיעוט שבזה החשבון. ושאר המספרים שבזה החשבון הם המרובים. אבל האחד של הרבון עלמין נהפוך הוא. שזה האחד הוא המספר המרובה נגד כל מיני המספרים המרובים אשר בכל מיני החשבונות שבעולם כי כל הבריאה עם רבוא רבבות העולמות אשר בה הוא המיעוט נגד זה האחד. והכל לעומתו בערך טפה אחת נגד ים האוקינוס.

אַנְתְּ הוּא עִלָּאָה עַל כָּל עִלָּאִין, סְתִימָא עַל כָּל סְתִימִין, לֵית מַחֲשָׁבָה תְּפִיסָא בָּךְ כְּלָל,

אנת הוא עילאה על כל עילאין סתימא על כל סתימין. פירוש עליון על כל העליונים הוא שהאין סוף נקרא עלת כל העלות וסבת כל הסבות כי כלם עלולים ממנו. הוא המאציל והמה נאצלים. ומפני שאמר אנ"ת ועלא"ה. שכל זה מורה היותו נתפס במקום ומושג במהותו. כי אנ"ת מורה איזה מהות. ועילא"ה מורה על סימן המקום. ואין מן המדות האלה באלוה. כי איננו נתפס במקום ואין מהותו מושג כלל. לזה אמר סתימא על כל סתימין. להורות שאין לענין מקום שום שייכות אליו ח"ו. כי אפילו בערך הסתימין הוא טמיר ונעלם אליהם שאין משיגין בו כלל. וכל הספירות העליונות וכל השכלים הנפרדים הן לעומת ערכו כבעלי גוף לרוב העלמו וסתימתו מהם.

לית מחשבה תפיסא בך כלל. הכוונה בזה שהגם שהענינים הרוחנים יכולים להיות מושג במחשבה. אבל בהאין סוף אפילו תפיסה מועטת במחשבה אין בו כלל ח"ו, כי גם כח הרוחני של המחשבה הוא כמו דבר גשמי לעומת הרוחניות של מהות האין סוף ב"ה.

אַנְתְּ הוּא דְּאַפֵּקְתְּ עָשֶׂר תִּקּוּנִין, וְקָרֵינָן לוֹן עָשֶׂר סְפִירָן,

אנת הוא דאפיקת עשר תקונין. אחר שהפליג במעלות המאציל במלות קצרות התחיל לדבר בענין האצילות שהאין סוף האציל עשרה נאצלים שנקראין תיקונין. מפני שיש בהם תקון הכח והגבורה הבלתי תכליתות של המאציל לבוא לידי התגלות כחו וגבורתו לברוא עולמות ונבראים בעלי גבול. וכן גם לענין השפעת השפע הן העשר ספירות ביד המאציל ככלים ביד האומן לתקן בהם כל פעולותיו. והן תקון העולם מטעם שעל ידן תהיה הנהגת העולמות. והמאציל יוכל על ידן להסתתר ולצמצם אור השפע. באופן שיוכלו העולמות לקבל השפעת אורו במדה וצמצום שלא יתבטלו ממציאותן.

וקרינן להון עשר ספירן. פירוש שהעשרה תיקונין האלה אנחנו קוראים אותן בשם ספירות. מלשון ספיר והארה. והטעם מפני שבהן טמיר אור האין סוף. ועל ידי אמצעותן נשפע הארה לכל העולמות ולכל הנבראים הנגלים והנעלמים בכל רגע ורגע להיותן חיים וקיימים.

לְאַנְהָגָא בְּהוֹן עָלְמִין סְתִימִין דְּלָא אִתְגַּלְיָין, וְעָלְמִין דְּאִתְגַּלְיָין,

לאנהגא (לאנהרא) **בהון עלמין סתימין דלא אתגליין ועלמין דאתגליין**. יורה בזה כי טעם אצילות העשרה תיקונין הוא כדי שהאין סוף יאיר בהן הארתו וינהיג ויהיה על ידי אמצעותן עולמות העליונים הנסתרים ועולמות התחתונים הנגלים. כי אם לא היו הספירות לא היו העולמות בכח לקבל שפע הארת האין סוף ב"ה לרוב רוממותו וגדלותו. והיו מתבטלין במציאותן. נמצא שטעם אצילות העשר ספירות הוא מפני שני ענינים שכמעט הם ענין אחד. אם מפני שרצה האין סוף יבוא לידי התגלות כח מלכותו בבחינת נחות דרגא להאציל ולברוא וליצור ולעשות רבבות עולמות עם נבראים בעלי גבול וגשמיים. ואם מפני שרצה האין סוף להסתיר ולצמצם אורו הגדול בכדי שיוכלו כל העולמות עם כל הנבראים הנמצאים בהם אפילו הנבראים הגשמיים לקבל תמיד אורו והשפעתו במדה וצמצום וגבול כל אחד לפי כחו ומדרגתו ולא יתבטלו במציאותן.

וּבְהוֹן אִתְכַּסְיָאת מִבְּנֵי נָשָׁא,

ובהון אתכסיאת מבני נשא. יבאר בזה עוד תיקון אחד שנעשה על ידי העשר ספירות הנקראין תיקונין. והוא שאם לא הי' מתלבש הארת אור הא"ס בהספירות כדמיון כח הנשמה שמתלבש ומתפשט בפנימיות אברי הגוף. אז ממילא היה כן בעולם העשיה

שהיה מתגלה הארת אור האין סוף בלי לבוש. וגם לעיני האדם הגשמי היה מתגלה אותה הארה. ואז לא היה באפשרות שתתקיים הנשמה בגוף הגשמי בראותה נועם זיו אותה ההארה. כמש"כ כי לא יראני האדם וחי. אבל כיון שאותה הארה מתלבשת תוך הספירות, על ידי זה נתכסית אותה הארה מן האנשים הגשמיים ויכולים להתקיים בעולם. ומה שכתוב ואתה מחיה את כלם וכן מה שכתוב ומלכותו בכל משלה. הכל נעשה בהסתר.

וְאַנְתְּ הוּא דְקַשְׁיר לוֹן, וּמְיַחֵד לוֹן,

ואנת הוא דקשיר לון ומיחד לון. ר"ל שאעפ"י שכל ספירה פועלת פעולה אחרת אל תטעה ח"ו לומר שיש התפרדות ביניהן. אלא שכל הפעולות ממקור אחד נובעות. והוא כח האין סוף המתפשט בפנימיותן. כמו בגוף האדם שכל אבר מיוחד לפעולה אחרת. וכל הפעולות נובעות מן כח אחד שהוא כח הנשמה המתפשט בפנימיות כל אבר ואבר. ומה שאמר כפל לשון קשי"ר ומיח"ד. ירמז בזה אל ב' מיני דביקות שיש בהספירות. האחד הוא ענין התקשרות שיש להן אלו עם אלה להיותן ממוזגות כל אחת מכלן. והשני הוא ענין היחוד של זיוג מבחינת משפיע ומקבל כדי להמשיך עי"ז את אור האין סוף בחשתלשלות מטה מטה עד הנבראים הגשמיים והשפלים להחיותם. כמש"כ ואתה מחיה את כלם. ומחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית. וענין היחוד של זיוג אינו צודק אלא בד' ספירות שהן חכמה ובינה ונקראות אבא ואימא. וגם בתפארת ומלכות הנקראות ברא וברתא או זעיר ונוקביה. ועל הד' ספירות רומזות הד' אותיות של השם הוי"ה ב"ה. וכל ספירה מאלה הד' ספירות היא שורש לעולם מלא ושלם שהן הד' עולמות אצילות. בריאה. יצירה. עשיה. אבא נעשה שורש לעולם האצילות. אימא שורש לעולם הבריאה. זעיר שורש לעולם היצירה. מלכות שורש לעולם העשיה ובכל עולם ועולם יש בפרטיות עשר ספירות מיוחדות. נמצא שהעשר ספירות של עולם האצילות הן בבחינת זכר. עשר ספירות של עולם הבריאה הן בבחינת נקבה. עשר ספירות של עולם היצירה הן בבחינת זכר. ועשר ספירות של עולם העשיה הן בבחינת נקבה. ואלה הד' עולמות שהן בכלל ב' מיני זיווגים יש להם עוד ד' ענינים שהם זה למטה מזה. הלא המה. שכל ומחשבה. קול ודבור. וכמו למשל במלך בשר ודם שנשמתו הופיעה במוחו שכל שטוב לו לעשות בצד היכלו גן נחמד. וזה השכל תיכף מופיע בלב המלך. ועל ידי זה נתעורר כח המחשבה. ובה הלב מבין בפרטיות לפי ערך חמדת הלב באיזה מקום שיהי' הגן. וגדלו. ורוחבו. ומאיזה עצים ינטע. והרי זה זיוג אחד של חכמה ובינה. והיינו השכל עם המחשבה. אח"כ צריך המלך ליתן פקודתו בדבר הזה לעבדיו. ונצרך לזה עוד שני

כחות. והן הקול עם הדיבור. והיינו זיוג השני. ומבשרי אחזה אלוה להבין הנמשל במלך מלכי המלכים הקב"ה מה הוא הענין של כללות הד' עולמות אבי"ע. שהם ד' בחינות זה למטה מזה. חכמה ובינה היינו שכל ומחשבה. תפארת ומלכות היינו קול ודיבור. וכמו שאצל המלך בשר ודם נעשין ב' זייוגין האלה על ידי זה שנשמתו הופיעה במוחו אור שכלי לדבר הזה. כן הנמשל בהספירות והעולמות שהב' מיני דבקות שייך בהם והוא ההתקשרות שלהן להיותן ממוזגות אלו מאלה. וגם ההתיחדות שלהם בענין זיוג של משפיע ומקבל. הכל נעשה על ידי אנ"ת הו"א. היינו על ידי הגילוי וההארה הבאה מן אור האין סוף להופיע בפנימיות הספירות. כי הוא להספירות כנשמתא לגופא. כמו שנזכר בזה המאמר אח"כ.

וּבְגִין דְּאַנְתְּ מִלְּגָאו, כָּל מַאן דְּאַפְרִישׁ חַד מִן חַבְרֵיהּ מֵאִלֵּין עֶשֶׂר, אִתְחַשִּׁיב לֵיהּ כְּאִלּוּ אַפְרִישׁ בָּךְ׃

ובגין דאנת מלגאו, כל מאן דאפריש חד מן חבריה מאלין עשר ספירן, אתחשב ליה כאילו אפריש בך. פירוש כיון שחיות כל הספירות וכח פעולותיהן השונות זו מזו הכל ממקור אחד יהלכון. והיא הארת האין סוף המופיע בפנימיותן ומתלבש בהן. נמצא שכולן דביקות בשרש אחד. כי אותה ההארה קשורה ודבוקה בעצמיות האין סוף כשלהבת הקשורה בגחלת או כקוי אור השמש בעצמיות השמש. ובכן זה האדם הגורם פירוד בין הספירות ומונע הזדווגותן יחשב לו כאלו פגם במלך מלכי המלכים הקב"ה בעצמו. והמשל בזה אל האדם הקורע לבוש המלך. ומה גם בהיות הלבוש על המלך. אע"פ שלא נגע במלך עצמו. על כל זה פגם בכתר המלך והתחייב ראשו למלך.

וכן הנמשל בפגם הספירות. וענין גרם הפירוד בין הספירות שייך בכל איש ואיש מישראל לפי ערכו ומדרגתו ושורש נשמתו. וכל מה שהאיש גדול יותר במדרגתו הוא יכול לגרום פגם ופירוד יותר גדול. ועל זה כתיב סביביו נשערה מאד. שהקב"ה מדקדק עם סביביו כחוט השערה. וגרם הפירוד יכול להיות או על ידי כח המחשבה. כמו למשל אם יחשוב האדם שספירות החסד והרחמים הן שונות לגמרי מן ספירת הגבורה. ויאמר שהשם של מדת החסד שהוא השם אל והשם של מדת הגבורה שהוא השם אלהים הן ח"ו ב' כחות נפרדות. הרי זה נקרא מקצץ בנטיעות ומפריד בין הדבקים. כמו למשל אע"פ שנטיעה זו עושה תפוחים וזו תאנים. וזו עושה פירות שיש בהם סם המות. מ"מ יניקה אחת לשורשן מן הארץ. והשתנית היניקה נעשית רק בהעצים. ועוד לך משל יותר נאות כמו קוי אור השמש אם יעברו דרך חלון ושל עשר מיני עששיות מעשר גוונים משונים. וקוי האור אשר יגיעו אל עבר הקיר אשר מנגד החלון נראה בהם עשר גוונים. והנה

לפי האמת אור השמש אחד חוא לכל העששיות ואין בו שום השתנות. אלא שהשתנות הגוונים בא מן גווני העששיות.

וכן הוא הנמשל בהספירות שהארת אור האין סוף המתלבש בהספירות אין בו שום השתנות ורק ההשתנות של פעולותיהן נעשה אח"כ על ידי עצמיות הספירות. ועוד יכול להיות גרם הפירוד בין הספירות על ידי שישראל אינם מקיימין התרי"ג מצות. כי ישראל יש להם זה הכח שעל ידי עבודתם בתורה ותפלה ומצות גורמים חזדווגות הספירות ליחדא קב"ה ושכינתיה. והוא חיחוד של תפארת ומלכות להמשיך שפע מן המקור כמו שכתוב תנו עוז לאלהים על ישראל גאותו וגו'. היינו שזאת הגדלות ניתנה רק לישראל שיכלו ליתן עוז לאלהים על ידי עבודתם. והיינו שהספירות יזדווגו להמשיך שפע מן המקור. וכן להיפוך באם ח"ו ישראל חוטאים בהתרי"ג מצות גורמים פירוד בין הספירות. וזה גורם מניעת השפע וממילא שולט הרע בעולם. ולזאת יזהיר להאדם לבלתי יגרום ח"ו להפריש חד מן חבריה מאלין עשר ספירן:

והנה במה שאמר **ובגין דאנת מלגאו** ראיתי להאריך מעט. כי נקל בזה לטעות כדעת שטת קצת מקובלים האומרים שעצמיות ומהות האין סוף מתפשט תוך הספירות. ולא זה דרך האמת. אלא האמת הוא כמו שייסד אדומו"ר גאון עוזנו מרן הרב בעל התניא זצוקלה"ה בסידור החב"ד שלו המיוסד על יסודי קבלת האריז"ל וזה לשונו בקיצור מעט. הטעם מה שנקרא אור אין סוף בלשון אור. היינו מפני שהוא כמשל זיו ואור השמש. שאינו אלא בחינת התגלות בלבד ולא בחינת עצמיות. כך אור אין סוף הוא רק בחינת התגלות בלבד. והארת הקו והחוט שנמשך ממנו אחר הצמצום בד' העולמות אבי"ע אינו אלא רק בחינת הארה בעלמא ממנו. ואין ערוך כלל לאין סוף עם כללות השתלשלות הד' עולמות. וכמש"כ אני ה' לא שניתי. פי' בלי שום שנוי כלל בין קודם ההשתלשלות לאחר ההשתלשלות. לפי שהאין סוף ית' איננו מותפס בבחינת הלבשה כלל בההשתלשלות. שאם היה לו בחינת תפיסה והלבשה הרי הי' זה שנוי בעצמותו. אלא ודאי שלא היתה ההארה הראשונה מבחינת עצמותו כלל. אלא מבחינת אורו וזיוו של עצמותו. ואין להארה הזאת ערך כלל לגבי עצמתו כמו שאין ערוך לזיו קוי אור השמש לגבי השמש עצמו.

ויובן יותר ענין הזה ממשל חיי הנפש המתפשט באברי הגוף. שאין חיות הזאת גם כן רק בחינת גילוי מעצמות הנפש. מפני שהנפש היא רוח חיים בעצם ע"כ בהאיר ממנה אור לדבר זולתה מביאה היא שמה זרם כח חחיים להחיות אותו הדבר. אבל לא שחיות אותו הדבר נחשב מבחינת עצמיות רוח החיוני שבנפש. ומה שנראה כחות מחולקים

באברי הגוף. כמו כח השכל במוח וחראיה בעין וכיוצא. כל זה נתהווה רק מן ההתגלות של הנפש שעל ידי גלוי הארתה היא מאירה במוח ובכל אברי הגוף באור שוה. ורק מחמת כלי המוח נעשה מן הארת הנפש בו אור שכל. ומחמת כלי העין נעשה שמה מן הארת הנפש אור של כח הראות. נמצא שהכל מין הארה אחת היא וההשתנות נולדה רק על ידי אברי הגוף. וכל זה הוא מפני שבנפש אין ניכר שום התחלקות. כי הוא רק אור אחד פשוט. והמופת לזה מה שאנו רואים שחגר וסומא מוליד ולד בגוף שלם. והוא מפני שחסרון הרגל והעין בגופו לא גרם שום חסרון בנפשו. וע"כ מוליד הוא תמיד גוף שלם כצלמו.

ובזה יובן שיש בנפש בחינת עצמותה שמובדל לגמרי מבחינת התפשטותה באברי הגוף לכחות מחולקים. להיות כי התחלקות כחותיה אינו אלא בחינת ההגלות הארתה בלבד. כדמיון זיו השמש שמאיר בחלל העולם על הארץ. ויש עבים מפסיקים. וכמו כן כלים מכלים שונים דרך חלונות שיש בהם עששיות כמה גוונים שעל ידי זה נשתנה מהות הגלוי של הארת זה האור. אבל כי זה אינו שייך כלל וכלל לבחינת עצמיות מאור השמש. ומכל הדוגמא הזאת יובן למשכיל למעלה בפירוש בחינת אור אין סוף. דמאחר שנקרא בשם אור הרי הוא רק בחינת התגלות ההארה מן עצמיותו ית' ממש הנקרא חי החיים. כלומר עצמיות מקור כל החיים. ורק מבחינת התגלות ההארה מן עצמותו ית' נמשכין המשכות פרטיות רבות על ידי בחינת הקו דוקא בפנימיות הספירות של הד' עולמות אבי"ע בהשתשולות מטה מטה להיותו בבחינת ואחה מחיה את כולם בהסתר עצום מאד. ומכל זח יובן מה שאמר ובגין דאנת מלגאו. שאינו מדבר מן העצמיות ומהות האין סוף כי אם מן גילוי הארתו שמתפשט בפנימיות הספירות ככח הנפש בגוף:

ואלין עשר ספירן

וְאִלֵּין עֶשֶׂר סְפִירָן אִינוּן אַזְלִין כְּסִדְרָן, חַד אָרִיךְ, וְחַד קָצֵר, וְחַד בֵּינוֹנִי,

ואלין עשר ספירן אינון אזלין כסדרן חד אריך וחד קציר וחד בינוני. הכוונה בזה להורות לנו שסדר עמידת הספירות הוא כסדר אצילתן זו למעלה מזו כדרך עלה ועלול. ואין הכוונה באמרו אריך וקציר על אורך וקוצר גבוליו ממש ח"ו אלא שרוצה לבאר לנו בזה שהעולם מתנהג על פי ג' מדות האלה שהן חסד דין ורחמים. והכל נעשה ע"י הספירות שהן גבוליים לפי ערך מדרגת מצב הנבראים. ולא מצד המאציל. כי אצלו לא שייך שום השתנות המדות רק הטוב הטהור בלבד. ופי' של אריך היינו קו החסד ששם אריכת אפים אפילו לרשעים. וקציר ר"ל קצר אפים. דהיינו בעל חימה שהוא קו הדין.

ובינוני הוא קו הרחמים המתמצע בין שניהם. דהיינו שספירות תפארת היא מתמצעה בין ספירות חסד וגבורה. וכן ספירת יסוד היא בין נצח והוד. וכל זה נכלל באמרו אריך קציר ובינוני דהיינו חסד דין ורחמים שזה כללות כל האצילות. וזה כללות התקשרות הספירות אלה עם אלה להיותן ממוזגות לפעמים על חסד. לפעמים על דין ולפעמים על רחמים.

וְאַנְתְּ הוּא דְּאַנְהִיג לוֹן, וְלֵית מַאן דְּאַנְהִיג לָךְ, לָא לְעֵילָא וְלָא לְתַתָּא וְלָא מִכָּל סִטְרָא,

ואנת הוא דאהיג לון ולית מאן דאנהיג לך לא לעילא ולא לתתא ולא מכל סטרא. הכוונה בזה היא כיון שאמר שהשנוי של חסד דין ורחמים ושאר השינוים הם מצד הספירות. עלינו להזהר שלא מפני כך נייחס הפעולה אליהן. כי הלא מצד עצמן אין בכחן לפעול כלום. וכל כחן הוא רק מן האין סוף המאציל על ידי שמופיע אורו בתוך הספירות וממלא אותן כנשמה בגוף. ועל ידי הכח הזה המאיר בתוכן וחופף עליהן הוא מנהיגן כרועה עדרו ינחל. ולכל אשר יחפץ יפה אותן. ועל זה אמר אנת הוא דאנהיג לון. וכדי להודיע שאין אצל המאציל שום הכרח ולא שום התפעלות שיהיה נתפעל מדבר זולתו. אשר יהיה מוכרח בעבורו להשתנות מרצון אל רצון. ע"ז אמר ולית מאן דאנהיג לך וכו'. ועל פי זה נבין כשאנחנו מתפללים ומזכירים שמות הקדושים והכינוים של הקב"ה. שכל שם וכינוי מרמז לספירה מיוחדת. שתהי' כוונתנו בזכירת וקריאת השמות לאותה הספירה שזה השם או הכינוי מרמז עליה. אבל המחשבה תהי' לקשר אותה הספירה במקורה שהוא אור האין סוף. כדי להמשיך בתוכה שפע חדשה מן המקור שהוא טמיר ונעלם. ובאופן זה יש בכחנו לגרום השפעת השפע לכל העולמות. ועל זה אמרו חז"ל אליו ולא למדותיו.

לְבוּשִׁין תַּקָּנְתְּ לוֹן, דְּמִנַּייהוּ פַּרְחִין נִשְׁמָתִין לִבְנֵי נָשָׁא,

לבושין תקנת לון דמנייהו פרחין נשמתין לבני נשא. פירוש כיון שראה המאציל שעל ידי אמצעות עולם האצילות בלבד עוד לא יהיו מוכשרים נבראים גשמיים לקבל הארתו הגדולה והעצומה. על כן ברא הישתלשלות של עוד ג' מיני עולמות כוללים זה למטה מזה. כדי שאחרי הסתרות רבות אין מספר יוכלו גם נבראים שפלים לקבל חיות מן מקור החיים. על ידי אמצעות הספירות אשר בכל הד' עולמות הכוללים.

ועתה מתחיל למנותן כסדרה ואמר ראשית **לבושין תקינת לון**. היינו שעוד ברא המאציל ספירות אחרות של עולם הבריאה. שהן נקראין לבושין לגבי עשר ספירות דאצילות וספירות דאצילות בערך הלבושין. שהן ספירות השניות דעולם הבריאה. נקראין גופין ואור האין סוף הוא כנשמתא לגופא בעולם האצילות. והענין של גופא ולבושא גם

בעולמות שלמטה מהם הוא. כי גופא לגבי לבושא הוא פנימיות לגבי חיצוניות ונסתר לגבי נגלה. כי אין הגוף מתגלה ערום רק על ידי לבוש. והחילוק שבין פנימיות וחיצוניות הוא. שהפנימיות הוא בבחינת דוכרא משפיע. והחיצוניות היא בבחינת נוקבא. שמקבל החיות שלו מן בחינת הפנימיות. כמו שהגוף מקבל החיות מן כח הנפש אשר בפנימיות אבריו. וכן עולם האצילות הוא בחינת דוכרא ופנימיות לגבי עולם הבריאה שהוא בבחינת נוקבא וחיצוניות. ולפיכך נקרא עולם האצילות אבא. ועולם הבריאה נקרא אימא. אבל הענין של נשמתא לגופא לא נזכר עוד בעולמות שלמטה. כי הטעם של נשמתא לא יתכן כי אם על הארת אור האין סוף שהוא נשמתא דכלהו עלמין ורק זאת יתכן לכנות השתלשלות עולמות דלמטה בשם גופין ולבושין. שהוא פנימיות וחיצוניות בחינת דוכרא ונוקבא.

ובזה יובן אמרו **דמנייהו פרחין נשמתין לבני נשא**. ר"ל כמו בגשמיות נעשית התולדה על ידי זכר ונקבה. כן ברוחניות על ידי הזדווגות ב' עולמות עליונים הנקראים אבא ואימא. שהן עולם האצילות ועולם הבריאה. נולדין נשמות של הצדיקים הגדולים שהן מעולם האצילות. ונתגלות לפרוח לבני נשא על ידי עולם הבריאה. וזהו שאמר דמנייהו דוקא פרחין. היינו שהן באות לידי התגלות ותולדה על ידי הלבושין דוקא. שהוא עולם הבריאה עלמא דנוקבא.

וְכַמָּה גוּפִין תַּקַּנְתְּ לוֹן, דְּאִתְקְרִיאוּ גוּפָא לְגַבֵּי לְבוּשִׁין דְּמָכְסִין עֲלֵיהוֹן,

וכמה גופין תקנת לון דאתקריאו גופין לגבי לבושין דמכסיין עליהון. פירוש אחר שהוזכר בריאת ב' עולמות הכוללים של אצילות ובריאה שהן בבחינת גופא ולבושא דוכרא ונוקבא דמזדווגן כחדא. עתה יאמר עוד שראה המאציל כי אין די בשתי אלה עולמות הכוללים להתגלות נבראים גשמיים. כי לא יוכלו לסבול עוד אורו הגדול ויתבטלו במציאות. ולפיכך הרבה עוד תיקונין לברוא עוד שני עולמות כוללים של בחינת דוכרא ונוקבא דמזדווגן כחדא. ובהם כמה וכמה ספירות שיסתירו ויעלימו יותר ויותר לאור האין סוף. כדי שיוכלו להבראות נבראים הגשמיים ולהיותם בקיום חזק. ועל זה אמר **וכמה גופין תקינת לון**. פי' שמלבד תיקון הלבושין שהן העשר ספירות דבריאה. תיקן עוד להעשר ספירות דאצילות מדרגה ג' של כמה ספירות בעולם כללי שנקרא עולם היצירה. והספירות שלו נקראין גופין. מפני שנברא להן עוד מדרגה ג' של כמה ספירות בעולם כללי שנקרא עולם העשיה. שהן בבחינת לבושין לגבי הספירות של עולם היצירה. וטעם שמותיהם גופין ולבושין הוא מפני שגם הם ב' בחינות של דוכרא ונוקבא דמזדווגין כחדא. להמשיך השפעות ממקור החיים עד הנבראים הגשמיים והשפלים.

הספירות של עולם היצירה נקראין גופין. כיון שהוא עלמא דדכורא. ונקרא ג"כ ברא או זעיר. והספירות של עולם העשיה נקראין לבושין. כיון שהוא עלמא דנוקבא. ונקרא ג"כ ברתא או נוקבא דזעיר. כדמיון ב' עולמות הראשונים אצילות ובריאה שנקראים אבא ואימא. כיון שהם במדרגה יותר גבוה מחמת שקרובים יותר להמקור. וגם שהזדווגותן הוא תדירי לצורך קיום כל העולמות. מה שאין כן ההזדווגות של ברא וברתא שתולה בעבדות ישראל עם קרובו. וגם קדושת הזמן גורם הזדווגותן. ויש בהזדווגותן הרבה מדרגות פרטיות. כי לאו כל הזמנים שוין. ולאו כל העבדות שוות. נמצא שזכר עד עתה ב' מיני הזדווגות של בחינת דכורא עם בחינת ניקבא שהן ד' מדרגות של ספירות מן ד' עולמות כוללים הנקראים אצילות בריאה יצירה עשיה. והשורש שלהן הן הד' ספירות מן העשר ספירות של עולם האצילות הנקראות חכמה ובינה תפארת ומלכות. ולענין הפעולות וההתגלות מיוחד לכל עולם ועולם פעולה אחרת מדרגה אחר מדרגה להתגלות יותר ויותר. והן נקראות שכל ומחשבה קול ודיבור. ולענין הזדווגותן נקראין אבא ואימא ברא וברתא. וגם הד' אותיות של השם הוי"ה ב"ה הן מקורים לד' עולמות של אבי"ע כזה. י' חכמה. ה' בינה. ו' תפארת. ה' מלכות. ומלבד זה מאיר בכל עולם שם הויה שלם עם אותיות מלאות. בעולם האצילות מאיר שם הוי"ה של מילוי ע"ב כזה יו"ד ה"י וי"ו ה"י. בעולם הבריאה הוא שם ס"ג כזה יו"ד ה"י וא"ו ה"י. בעולם דיצירה שם מ"ה כזה יו"ד ה"א וא"ו ה"א. בעולם העשיה שם ב"ן כזה יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה. וגם מאיר בכל ספירה וספירה מן העשר ספירות שם הוי"ה בניקוד אחר כזה בספירת כתר מאיר שם הוי"ה בניקוד קמ"ץ. בספירת חכמה בניקוד פת"ח. בספירת בינה בניקוד ציר"ה, בחסד סגו"ל. בגבורה שו"א. בתפארת חול"ם. בנצח חיר"ק. בהוד שור"ק. ביסוד מלאפו"ם. במלכות מאיר שם הוי"ה בניקוד שח"ק שהוא שו"א חול"ם קמ"ץ. ועל ידי זה כל העולמות עם כל הספירות שלהן הם קשורים ודבוקים אלו עם אלה באחדות הגמור. כי כח אחד של השם הוי"ה ב"ה מאיר בכלם:

וְאִתְקְרִיאוּ בְּתִקּוּנָא דְּא, חֶסֶד דְּרוֹעָא יְמִינָא, גְּבוּרָה דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא, תִּפְאֶרֶת גּוּפָא,

ואתקריאו בתיקונא דא חסד דרועא ימינא גבורה דרועא שמאלא תפארת גופא. עתה חוזר לפרש העשר ספירות דאצילות בפרטיות למה הן משמשות. ומצייר אותן בצלם אדם ישר. ומתחיל מן הז' מדות מה שנגלה יותר וגם נקל יותר להבין תכליתן. ואומר כמו שיש באדם יד ימין ויד שמאל והגוף באמצע. כן יש ג' ספירות הנקראות חסד גבורה תפארת. וענין ימין למעלה היא מדת החסד להשפיע אך טוב וחסד בעולם. ומדת הגבורה היא מדת הדין להעניש את הרשעים ולסוכך על הצדיקים שלא תגיע להם כל רע. ומדת

התפארת היא מדת הרחמים הממוצעת בין חסד וגבורה. וכל זה נקל להבין שהן נצרכות לצורך הנהגת העולם בהשגחה פרטית של שכר ועונש.

נֶצַח וְהוֹד תְּרֵין שׁוֹקִין,

נצח והוד תרין שוקין. הנה ראיתי כאן להאריך מעט במקום שקצרו המפרשים. ואגב יתורץ תלונת המשכילים אשר כל מעיינם ואמונתם בחקירה ודרך הטבע. ויפערו פיהן לבלי חק ללעוג מן המקובלים. באשר שלא הראו מקום בספירות את המקורים מן כל הכחות השולטים בעולם הזה בכח אביר וחזק אשר נקראים בשם דרך הטבע ואבאר בזה בעזהש"י כי הנה קצרו המפרשים בביאור תרין שוקין לאיזה ענין הן משמשות בין הספירות. ומה היא תכליתן ומשמעתן בתוך העולמות. ויפקח השי"ת את עיני להבין כי כמו שיש באדם הגשמי שתי רגלים המניעות את הגוף ממקום למקום ונקשר בהן כח התנועה להניע את כל הגוף בכמה תנועות שונות.

ומבשרי אחזה אלוה שכן הוא בהצלם אלהים העומד מן עשר ספירות שצריך להמצא בהן שתי ספירות שמהן יושפע לעולם כל מיני כחות הרוחניים הגורמים כל מיני תנועות שבעולם. ויש מהם שמתקשרים גם לדברים גשמיים. והם הכחות הידועים והניכרים בעולם. כמו כח המושך וכח הדוחה. ויש בכלל זה כח המגנט וכח האלקטרי. כח הקור וכח החום. כח הצומח. כח המוליד והמהוה כל מיני בעלי חיים שפלים מכל דבר לח וסרוח. ועוד הרבה כחות כאלה. אשר כלם מולידים וגורמים הרבה מיני תנועות בעולם. וכל אלה הכחות יש לחלקם על ב' מינים. **מין אחד** הן הכחות הגורמים הרבה תנועות בעולם על ידי התגברות והתחזקות. שכח אחד רוצה לנצח את כח חשני המנגדו. או לדחותו ממקום למקום או לבטלו ולבערו לגמרי. כמו הכחות של מושך ודוחה. קור וחום. שכח אחד עובד ומתנועע בכל תוקפו על סבת חניצוח שרוצה לנצח את כח השני המנגדו. כמו כח האור שדוחה ומבטל את כח חחשך. **מין ב'** הן הכחות הגורמים הרבה תנועות בעולם ע"י כח ההוד והזיו של חן ויופי ונעימות. אשר על ידי זה מביא חשקות והשתוקקות בהסובבים אותו מקרוב או בהיודעים ממנו מרחוק להמשך אליהם להתחבר עמהם או לראות אורם וליהנות מהם.

ובכן יובן כי השורש הכחות של כל מיני התנועות שבעולם הן אותן שתי הספירות הנקראות נצח והוד. דהיינו שמספירת נצח נשפע כל מיני כחות הגורמים תנועות חזקות שונות זו מזו על ידי ההתגברות שכל כח ישאף לנצח בכל תקפו את חברו המתנגדו. ומן ספירת הוד נשפע כל מיני הוד זוהר וזיו חן ויופי ונעימות הגורמים הרבה מיני תנועות חזקות בעולם על ידי החשקות וההשתוקקות להמשך אליהם. ולפיכך מתדבק הס"א

במדת ההוד שהיא ירך השמאל. בסוד הכתוב ויגע בכף ירכו. ויונק משם להכין רשת לאדם להכשילו בדבר האסור. ועל ידי זה מהפך מן הו"ד לדו"ה. כידוע בסוד הכתוב כל היום דוה.

ובזה יובן הטעם שהספירות נצח והוד נקראין תרין שוקין. כי כמו התרין שוקין שבאדם הגשמי הן המניעות את כל הגוף ממקום למקום וגורמין תנועות שונות. כן מאותן שתי הספירוה נשפע כל מיני הכחות הגורמים כל מיני התנועות אשר בעולם.

ועוד יובן על פי זה גם כן הטעם למה יניקת הנביאים היא דוקא מאותן השתי ספירות נצח והוד. כי הנביא צריך לינק כח כזה אור על ידו יוכל לפעול בנבואתו על לב השומע שיהי' בטל אליו. וזאת יכול להיות דוקא או על ידי כח הניצוח וההתגברות להרעיש ולהטיל אימה על השומעים את נבואתו על דרך שהתנבאו נביאים האחרונים. כמו שאמר ישיעהו לכו נא ונוכחה. ונראה מי ינצח והרבה פעמים היה צריך הנביא להשתמש באותות ומופתים של מוראים גדולים. כדי להגבר בכח הניצוח על לב חשומעים את נבואתו שיהיו מבוטלים אליו. ועוד היה ביכולת הנביא לפעול כזאת לא ברעש ובמורא. כי אם בכח רוח חן ששורה עליו הוד וזיו ונעימה קדושה. עד שכל רואהו ושומע דבריו נמשך אליו בהשתוקקות גדולה. ועל זה כתיב ונתת מהודך עליו. ולכן זה הכח של יניקת הנביאים הוא דוקא מאותן שתי הספירות נצח והוד.

[ואבקש מאת השי"ת שבאם שגיתי בזה שיכפר עלי ויסלח לי. כי הוא יודע האמת שכוונתי לטובה להאיר עיניים עוורות ולהסיר כל תלונה מעל חכמת הקבלה].

יְסוֹד סִיּוּמָא דְּגוּפָא אוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ,

יסוד סיומא דגופא אות ברית קודש. .הנה כמו שיש באדם הגשמי אבר זה שבו תלוי הכח להשפיע ולהוליד בדומה לו שעל ידי זה מתקיים העולם. כן גם למעלה בהצלם אלהים הרוחני צריך להמצא בין הספירות ספירה מיוחדת שעל ידה תלך ההשפעה מעלמא דדכורא לעלמא דנוקבא. והיא נקראת יסוד. כי כמו שקיום כל בנין תלוי בהיסוד. כן קיום כל הבריאה תלוי בכח אבר הזה. וכן למעלה אם לא היתה ספירת היסוד המעביר הארת אור האין סוף מעולם לעולם. לא היה קיום ומציאות להעולמות.

מַלְכוּת פֶּה תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה קָרֵינָן לָהּ:

מלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה. יבאר בזה ענין ספירה העשירית הנקראת מלכות מה היא משמשת בעולם האצילות. כי הלא מדת המלכות היא עלמא דנוקבא המקבלת ההשפעה של אור אין סוף אחרי כמה וכמה השתלשלות כדי שאותה ההשפעה תתגשם בה עד שתוכל לבוא לידי התגלות בעולם העשיה לברוא דברים גשמיים ולכלכל אותם.

ואין טעם לענין הזה בעולם האצילות. ולפיכך אמר שמלבד זה שספירת המלכות של עולם האצילות היא נעשה שורש לעולם העשיה כמבואר לעיל. עוד שייך ענין ספירת המלכות גם שם בעולם האצילות שמביאה אור התורה לידי התגלות וההבנה. כי כמו למשל באדם הגשמי מדרגה האחרונה המביאה את רצונו ומחשבתו לידי התגלות הוא הפה על ידי דיבורו. וכן הוא בעולם האצילות. שם משמשת ספירת המלכות בבחינת פה כיון שמביאה לידי התגלות רצונו של מלך מלכי המלכים הקב"ה.

וכדי להבין מה הוא הרצון שספירת המלכות מביאתו לידי התגלות. לזה אמר ותורה שבעל פה קרינן לה. היינו שהיא היא המקור של התורה שבעל פה. כמו שספירת התפארת של עולם האצילות היא המקור של תורה שבכתב. וכל התורה היא רצונו של הבורא ית"ש. ולפיכך הלומד תורה. אע"פ שלומר דברים פשוטים מענינים גשמיים ונמוכים. כמו שנים אוחזין בטלית ושור שנגח את הפרה. מכל מקום הוא מששיך על עצמו אור קדוש ונשמתו באה לידי התלהבות ודביקות. כיון שמדבק אז שכלו ברצון הבורא ית"ש. כי כן הוא רצונו ית"ש שבאם יקרה בעוה"ז כך וכך יהיה הפסק כך וכך. וכיון שהתורה שבכתב איננה מובנת בלתי התורה שבעל פה. ע"כ נמצא שספירת המלכות משמשת גם שם בעולם האצילות בבחינת נוקבא. כי היא המביאה לידי התגלות והבנה את התורה שבכתב שהיא בבחינה דוכרא הנובע מספירת התפארת של עולם האצילות.

חָכְמָה מוֹחָא אִיהִי מַחְשָׁבָה מִלְּגָאו,

חכמה מוחא איהי מחשבה מלגאו. אחר שביאר טעם ז' ספירות התחתונות שהן בבחינת גופא. חוזר מתתא לעילא לבאר גם ג' ספירות הראשונות שהן בבחינת רישא ולבא. וזהו שאמר שספירת החכמה היא רק בבחינת מחשבה מלגאו אבל אין היא שכל הכולל. כי השכל הכולל היינו המקור של כל מיני חכמות שבעולם. והיא ספירת הכתר כמבואר אח"כ. וספירת החכמה היא רק כמו ענף הנאצלת מן השכל הכולל. וכמו שמורגל בפי האנשים לאמר. מי שיש לו שכל טוב הוא יכול להבין למשל חכמת התכונה או חכמת המוזיקא וכיוצא. צא ולמד שיש ג' ענינים בזה. א'. שכל הכולל. ב'. החכמה שהיא ענף השכל הכולל המכילה בקרבה איזו מין חכמה שבעולם. ג'. הבינה. והיינו הבנת ענף החכמה הזאת בכל פרטותיה. וזהו שאמר איהי מחשבה מלגאו. כי כל בחינת דוכרא נקרא מלגאו. היינו פנימיות. ובחינת נוקבא נקרא מלבר. היינו חיצוניות. על שם שהיא מכינה ומציירת את הפנימיות ומביאתו לידי ההתגלות. והיינו ג"כ כנ"ל בענין גופא ולבושא. שהם ב' ענינים של בחינת דוכרא ובחינת נוקבא. פנימיות וחיצוניות.

ולפיכך אמר שספירת החכמה שהיא רק כמו ענף הנאצלת מן המקור של השכל הכולל. היא בבחינת מחשבה מלגאו. כלומר פנימיות בחינת דוכרא שנקרא אבא. כי כל זמן שהחכמה לא נתצמצמה בכלי שלה בינה לצמצם ולצייר אותה בכל פרטותיה ודקדוקיה, איננה עוד ביכולת לבוא לידי התגלות והכרה. ואיננה מוכשרת עוד ליהנות ממנה. והרי היא כמו למשל אם הופיעה מחשבה במוח האדם שטוב לו לעשות לעצמו פלטין נאה לבית דירה. הרי המחשבה הזאת אין ביכולת לבוא לידי התגלות ולהוציאה מכח אל הפועל עד אשר יעמוק היטב בכלי הבינה שבה הלב מבין לפי ערך חמדת הלב לצמצם המחשבה הזאת במדות ושעורין וצמצומין איך ומה וכמה.

בִּינָה לִבָּא וּבָהּ הַלֵּב מֵבִין,

בינה לבא ובה הלב מבין. היינו כמו שיש באדם גשמי הלב המביא את מחשבת המח לידי התגלות בפרטיות על פי המדות התלויות בלב. אם להטיב או להרע. אם להרבות או למעט. אם להגדיל או להקטין וכיוצא. וכן יש ספירת בינה שבה נתצמצם אור החכמה בכמה צמצומין ונצטיירה בה בפרטיות להוציאה לידי התגלות. נמצא שספירת הבינה היא בבחינת מלבר אל החכמה אשר מלגאו. ולפיכך היא בבחינת נוקבא ונקראת אימא.

וְעַל אִלֵּין תְּרֵין כְּתִיב הַנְּסְתָּרוֹת לה' אֱלֹהֵינוּ,

ועל אלין תרין כתיב הנסתרות לה' אלהינו. ירצה לומר בזה שההזדווגות של שתי הספירות חכמה ובינה בחינת אבא ובחינת אימא עוד לא הועילה שיהי' מוכשר להתגלות עולם התחתון עם נבראים גשמיים. עד שתשתלשל המחשבה לעבור על ידי הזדווגות פעם שנית של שתי ספירות אחרות. שהן תפארת ומלכות בחינת קול ובחינת דיבור. הנקראות גם כן ברא וברתא. ורק אז נעשית המחשבה מוכשרת לבוא לידי בחינת הנגלות לנו ולבנינו. ולפיכך קורא את הזדווגות הראשונה של חכמה ובינה בשם הנסתרות לה"א. כי שני שמות האלה מרמזין על השתי ספירות של חכמה ובינה.

כֶּתֶר עֶלְיוֹן אִיהוּ כֶּתֶר מַלְכוּת, וְעָלֵיהּ אִתְמַר מַגִּיד מֵרֵאשִׁית אַחֲרִית,

כתר עליון איהו כתר מלכות ועליה אתמר מגיד מראשית אחרית. בזה יבאר שספירת הכתר שתי בחינות לה. שהיא בבחינת כתר לכל הספירות דאצילות. והיא גם בבחינת מלכות למה שלמעלה הימנה. כי היא בחינת מקבל הראשון שמקבלת בקרבה הארה הראשונה מאור האין סוף שנמשך ממנו אחר הצמצום על ידי הארת הקו והחוט כמבואר בעץ חיים. וכתר עליון אינו נתפס במחשבת האדם כי אם כמו הקוץ העליון של האות י' מן השם הוי"ה ב"ה. ולכך נקרא בשם עתיקא כי הוא נעתק ומורחק מן השגת שכל אנושי. והארה הראשונה מאור האין סוף שהאירה בספירת הכתר היה בצמצום ומדה

שיהי' די בהארה הזאת להחיות כל העולמות עם כל הספירות שלהן שהן למטה מן ספירת הכתר עד האחרית שהוא עולם התחתון הגשמי. וזהו שאמר עליו מגיד מראשית אחרית. מגיד הוא לשון המשכה וגם לשון אגידה וקשירה. והיינו שהכתר הוא הממוצע בין המאציל שהוא ראשית הכל ובין כל הבריאה. והוא ממשיך ההארה מן הראשית ועד האחרית וגם שעל ידו נאגדה ונקשרה כל הבריאה עם הסבה הראשונה.

וְאִיהוּ קַרְקַפְתָּא דִתְפִלֵּי,

ואיהו קרקפתא דתפלי. רוצה לומר בזה שהכתר לגודל רוחניותו והתעלמותו רוממותו תפארתו וקדושתו הוא בערך שאר הספירות והעולמות כמו קרקפתא דתפילין המונח על ראש האדם. שהסימן האמתי אם התפילין של ראש מנחת כדין במקום הראוי על המוח הוא. שבאם יגביה האדם המניחן את עיניו ויסתכל למעלה לא יראה את התפילין אשר על ראשו. הרי שהאדם אינו רואה את הקרקפתא דתפילין אשר על ראשו. ורק יודע ומרגיש שיש על ראשו תפילין שיש בהן קדושה עליונה הרבה יותר ויותר מן בשר הראש של החדם המניחן. והן לגמרי מהות אחר מן בשר ראשו. וכן הוא מדרגת רוחניותו והתעלמותו רוממותו תפארתו וקדושתו של הכתר בערך הספירות והעולמות אשר אחריו. וכיון שהמשיל עד עתה את הספירות בצלם האדם הגשמי. ע"כ מצא טוב להמשיל את ספירת הכתר לקרקפתא דתפילין המונחין על ראש האדם:

מִלְּגָאו אִיהוּ יו"ד ק"א וְא"ו ק"א, דְּאִיהוּ אֲרַח אֲצִילוּת, אִיהוּ שַׁקְיוּ דְּאִילָנָא בְּדָרוֹעוֹי וְעַנְפּוֹי, כְּמַיָּא דְּאַשְׁקֵי לְאִילָנָא, וְאִתְרַבֵּי בְּהַהוּא שַׁקְיוּ:

מלגאו איהו שם מ"ה (כזה יו"ד ה"א וא"ו ה"א) דאיהו ארח אצילות איהו שקיו דאילנא בדרועוי וענפוי כמיא דאשקי לאילנא ואתרבי בההוא שקיו. .אחרי הודיעו העשר ספירות דאצילות והד' עולמות הכוללים שהן אבי"ע. ואמר על ב' עולמות הראשונים של חכמה ובינה דעליהן כתיב הנסתרות לה"א. היינו שאין לעיין בהם ולדבר מהם. וכן נדרש בזוה"ק על הפסוק שלח תשלח את האם וגו'. כלומר שתשלח ממחשבתך את עולם הבינה שנקרא אימא. ואת הבנים תקח לך. זה היחוד של תפארת ומלכות ברא וברתא עולם היצירה עם עולם העשיה. בהם מותר לעיין לחשוב ולדבר. וכן עשה אליהו שעתה מתחיל לדבר באריכות מעולם היצירה שבו מקנן זעיר אנפין הנקרא בשם אילנא ועץ חיים. ועל זה אמר מלגאו איהו שם מ"ה דאיהו אורח אצילות ואיהו שקיו דאילנא. וזה יובן עפ"י הנ"ל שהד' ספירות חכמה ובינה תפארת ומלכות דאצילות הן כמו שרשים לד"ע אצילות בריאה יצירה עשיה. והנשמה והחיות של הד"ע האלה הן ד' שמות הוי"ה בד' מילואין ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן ואע"פ שעיקר מציאות הד' הויות של ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן

הוא בעולם האצילות. מ"מ מופיעין משם בהארותיהן למטה מטה. באופן שכל הוי"ה עם המילוי שלו היא הנשמה והחיות של עולם הכללי שלו. וכמו ושהשם ע"ב הוא הנשמה והחיות של עולם האצילות. כן השם ס"ג אעפ"י שעיקר מציאותו הוא ג"כ בעולם האצילות מ"מ הוא הנשמה והחיות של עולם הבריאה. וכן השם מ"ה דעולם האצילות הוא הנשמה והחיות של עולם היצירה. והשם ב"ן דעולם האצילות הוא הנשמה והחיות של עולם העשיה. וזהו שאמר אליהו על האילן היינו עולם היצירה. דמלגאו הוא השם מ"ה שהוא אורח האצילות היינו כי מן עולם הצילות מאיר השם מ"ה בפנימיות דאילן שהוא עולם היצירה. והוא היניקה של האילן המתפשט בגזעו וענפיו. ר"ל בכל הספירות אשר בעולם היצירה. כמו שהמים משקים לאילן והאילן מתגדל מן אותה ההשקה.

רבון העולמים

רִבּוֹן הָעוֹלָמִים, אַנְתְּ הוּא עִלַּת הָעִלּוֹת, וְסִבַּת הַסִּבּוֹת, דְּאַשְׁקֵי לְאִילָנָא בְּהַהוּא נְבִיעוּ, וְהַהוּא נְבִיעוּ אִיהוּ כְּנִשְׁמְתָא לְגוּפָא, דְּאִיהִי חַיִּים לְגוּפָא,

רבון עלמין אנת הוא עילת העילות וכו'. כוונתו בזה שעל ידי זה שהשם מ"ה מאיר מלגאו האילן. על ידי זה האילן קשור ודבוק ותלוי באין סוף ב"ה שהוא עילת העילות וסבת הסבות. והוא השולח חיותו בו כנשמה המחיה את הגוף.

וּבְךְ לֵית דְּמְיוֹן וְלֵית דְּיוּקְנָא מִכָּל מַה דִּלְגָאו וּלְבַר,

ובך ליתּ דמיון ולית דיוקנא מכל מה דלגאו ולבר. ר"ל שאין בהמאציל שום דמיון ודמות שיהי' נתפס במחשבה באופן דזה שנוכל לחלק בו בין בחינת דוכרא ובחינת נוקבא משפיע ומקבל. שהוא הענין של בחינת דלגאו ובחינת דלבר. פנימיות וחיצוניות. כיון דלית מחשבה תפיסה בי' כלל.

וּבָרָאתְ שְׁמַיָּא וְאַרְעָא, וְאַפֵּקְתְּ מִנָּהוֹן שִׁמְשָׁא וְסִיהֲרָא וְכוֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵי, וּבְאַרְעָא אִילָנִין וּדְשָׁאִין וְגִנְּתָא דְעֵדֶן וְעִשְׂבִּין וְחֵיוָן וְעוֹפִין וְנוּנִין וּבְנֵי נָשָׁא,

וברא ארעא וכו'. עתה מספר איך שברא המאציל על ידי הארתו את השם מ"ה התוך האילן שהוא עולם היצירה. ומחשב גם הנבראים של עולם העשיה. כיון ששני עולמות האלה מזדווגין כחדא וזה משפיע בזאת. ועולם דעשיה תבל ומלואה הכל תלוי בעולם היצירה שבו חמה ולבנה כוכבים ומזלות. ועל זה אמר ובראת שמים וארץ עם חמה ולבנה שכל זה מרמז בכלל על עולם היצירה עם עולם העשיה אח"כ מונה ומחשב עוד בפרטיות גם שאר הנבראים.

לְאִשְׁתְּמוֹדָעָא בְּהוֹן עִלָּאִין, וְאֵיךְ יִתְנַהֲגוּן בְּהוֹן עִלָּאִין וְתַתָּאִין,

לאשתמודעא בהון עילאין וכו'. ר"ל כי מן כל אלה הנבראים ניכר על ידן עולמות העליונים כמו שכתוב מבשרי אחזה אלוה. היינו שעל ידי נבראים הגשמיים נוכל להשיג ענין הרוחניים ועולמות העליונים.

ועוד אנו מכירים ומשיגים על ידי כל אלה הנבראים **איך יתנהגון עילאין ותתאין**. ר"ל איך שהנבראים העליונים הרוחניים עם הנבראים .התחתונים הגשמיים מתנהגין יחדו ותלויין זה בזה. ואלו עם אלה מתפעלים זה מזה.

וְאֵיךְ אִשְׁתְּמוֹדָעָן מֵעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, וְלֵית דְּיָדַע בָּךְ כְּלָל וּבַר מִנָּךְ לֵית יְחוּדָא בְּעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, וְאַנְתְּ אִשְׁתְּמוֹדָע אֱדוֹן עַל כְּלָּא,

ואומר עוד **ואיך אשתמודען עלאי מתתאי**. ר"ל שלפעמים נבראים העליונים הרוחניים שואבים ידיעות להבין מה למעלה מהם עי"ז שרואים ומכירים הנבראים התחתונים הגשמיים.

ומה שאמר **ולית דידע בך כלל עד ואדון על כלא**. הוא מובן מעצמו.

וְכָל סְפִירָן כָּל חַד אִית לֵיהּ שָׁם יְדִיעַ, וּבְהוֹן אִתְקְרִיאוּ מַלְאָכַיָּא, וְאַנְתְּ לֵית לָךְ שָׁם יְדִיעַ, דְּאַנְתְּ הוּא מְמַלֵּא כָּל שְׁמָהָן, וְאַנְתְּ הוּא שְׁלִימוּ דְּכֻלְּהוּ,.

וכל ספירא אית לה שם ידיעא ובהון איתקריאו מלאכיא וכו'.. ר"ל שמות הספירות הן על שם פעולת הספירות וההשפעה שלהן. כמו למשל חסד על שם השפעת טוב וחסד. גבורה על שם השפעת דין וגבורה. תפארת על שם השפעת רחמים. וכן כל שאר הספירות. ובאותן השמות נקראים גם המלאכים המורידים השפע לעולם הגופני על שם שליחותן ופעולתן. כמו למשל אוריאל נהודיאל חסדיאל מיכאל גבריאל רפאל נצחיאל יהודיאל צדקיאל מלכיאל כלם על שם שליחותן לפעול איזו פעולה או להוריד איזו השפעה שמקבלים מן הספירות. ועל זה אמר שהמאציל בעצמו אין לו שם ידיעא כי הוא מקור החיים מכל מיני כחות שבעולם ומכל מיני השפעות הטובות. והוא הממלא את כל השמות והספירות באור וחיות ושפע על ידי גילוי הארתו בהם. כמו הנשמה שמשפעת חיות לאברי הגוף. והשפעה הזאת היא השלימות של הכל. כי בלעדה הן חסרים וחשוכים.

וְכַד אַנְתְּ תִּסְתַּלַּק מִנְּהוֹן, אִשְׁתְּאַרוּ כֻּלְּהוּ שְׁמָהָן כְּגוּפָא בְּלָא נִשְׁמְתָא:

וכד אנת תסתלק מנהון אשתארו כלהו שמהן כגופא בלא נשמתא. כדי להבין המאמר הזה נצרך להביא דברי סידור החב"ד של הרב בעל התניא זצוקלה"ה. שמקשה כאן והלא אם מסתלק אור אין סוף מהעולמות הכל צריך לחזור לבחינת אין כמו שהיה קודם ההשתלשלות ממש. ואם כן למה אמר שישתאר בחינת גופא עכ"פ. והלא אין זה

ביטול אמתי כאשר הגוף יתקיים. ובאמת אין עוד מלבדי כתיב. וכדי לתרץ קושיא זו נקדים תחלה להבין הענין של אורות וכלים. שהאורות נקראים נשמתא והכלים נקראים גופא. דהנה ידוע שבחינת הקו הנמשך מעצמות אור אין סוף שלפני הצמצום אל תוך חלל הצמצום בספירת הכתר. שהוא מקור הראשון לכל בחינת ההשתלשלות בפרט. עד שיאיר אור ממנו בספירת החכמה ואחר כך בספירת הבינה וכו'. ופירוש הארה זו היינו על דרך משל התגלות אור מהנפש באדם הגשמי. כמו הארת השכל במוח. הראיה בעין וכיוצא. שזאת ידוע שעצמות הנפש היא למעלה מבחינת התחלקות כוחות פרטיות כנ"ל.

וא"כ מובן כי בהסתלק הארת הנפש בכלל אז יסתלקו ממילא כל כוחות שלה המתפשטים באברי הגוף. והנה עד"ר דמיון זה הוא למעלה בהארת אור אין סוף תוך עשר ספירות דאצילות בבחינת אורות וכלים על ידי הקו הנ"ל. דהנה כל האורות נדמו בבחינת נשמה. וכל הכלים נדמו לבחינת הגוף. כמו על דרך משל הארת השכל בהמוח. שהמוח הוא בבחינת כלי והשכל הוא בבחינת אור. וכמו בהסתלק הארת הנפש מן הגוף. נשארים כל האברים בלא חיות כלל. כדוגמא זו הוא גם למעלה בע"ס דאצילות. מאחר שהכתר והחכמה וכיוצא באין בהתלבשות של בחינת כלים. כמו שקרקפתא הוא כלי הכתר. ומוחא כלי החכמה. ודרועא כלי החסד וכיוצא. הרי בהכרח נמשלו לכחות הנפש המתלבשים באברי הגוף. ואם כן כאשר יסתלק הארת אור אין סוף שמאיר בהן על ידי בחינת הקו הנ"ל. וממילא יסתלקו על ידי זה כל האורות דע"ס מבחינת הכלים שלהם. אזי ישתארו כל הכלים בלתי אור וחיות. כאשר ישתאר הגוף בלתי חיות בהסתלק ממנו אור הנשמה.

וזהו שאמר **וכד אנת תסתלק מנהון אשתארו כלהו שמהן כגופא בלא נשמתא**. אך עדיין הקושיא במקומה עומדת דהאיך אפשר שישאר מציאות הכלי עכ"פ גם בלתי אור. מאחר שאין עוד מלבדו. אם כן בהסתלקות אור אין סוף ח"ו הכל חוזר לבחינת אין. אך הענין הוא דיש לשורש התהוות בחינת הכלים מקור מיוחד בפני עצמו (דיש לשורש התהוות בחינת הכלים מקור מיוחד בפני עצמו). על דרך שיש לכלי הגוף מציאות מיוחדת בפני עצמו גם בלתי חיות הנשמה והנפש. ושרש הענין הוא כידוע בעץ חיים שנשאר בחינת רשימו בחלל הצמצום שלפני המשכת הקו הנ"ל הנקרא מקום פנוי. והאמת הוא דלית תאר פנוי מיניה ממש. וכמו שכתוב (ירמיה כג, כד) הֲלוֹא אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֲנִי מָלֵא נְאֻם ה'. ובחינת הרשימו הזאת נחשב מבחינת העלם עצמיות האין סוף. שהשראה זו היא בהעלם גדול. שהוא קדוש ומובדל שם בבחינת ההעלם דוקא ולא בגילוי. ומאותה

בחינת הרשימו נעשה מקור ושרש של התהוות מציאות הכלים. ועל כן גם בהסתלק מקור כל האורות שהוא בחינת הקו הנ"ל. אין זה הכרח כלל שיבוטל מציאות הכלים. כי הרי יש להן שורש מיוחד בפני עצמן מבחינת ההעלם של עצמיות האין סוף. שקדם לבחינת מקור התהוות האורות שהוא הקו הנ"ל. והיינו שמקור שורשם הוא מבחינת הרשימו הנ"ל.

אַנְתְּ חַכִּים וְלָאו בְּחָכְמָה יְדִיעָא, אַנְתְּ הוּא מֵבִין וְלֹא מְבִינָה יְדִיעָא, לֵית לְךָ אָתָר יְדִיעָא אֶלָּא לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא תּוֹקְפָּךְ וְחֵילָךְ לִבְנֵי נָשָׁא,

אנת הוא חכים ולא בחכמה ידיעא וכו'. פירוש שאין שום השגה לא לחכמתו ולא למקום מציאותו. כמו שכתוב (ישעיה נה ח) כִּי לֹא מַחְשְׁבוֹתַי מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם וְלֹא דַרְכֵיכֶם דְּרָכָי נְאֻם ה': ורק השגה אחת יש לנו שכל מה שהאציל וברא ויצר ועשה הד' עולמות אבי"ע עם כל הספירות שלהן. הכל לא ברא בשביל שהוא יתפעל מזה או שיקבל ח"ו איזו הטבה מן כל הבריאה. **אלא רק לאשתמודעא תוקפך וחילך לבני נשא**. היינו בשביל שיתגלה מדת מלכותו ית"ש. כי אין מלך בלא עם.

וּלְאַחְזָאָה לוֹן אֵיךְ אִתְנְהִיג עָלְמָא בְּדִינָא וּבְרַחֲמֵי, דְּאִינּוּן צֶדֶק וּמִשְׁפָּט, כְּפוּם עוֹבָדֵיהוֹן דִּבְנֵי נָשָׁא,

ולאחזאה לון איך מתנהג עלמא בדינא וברחמי דאית צדק ומשפט כפום עובדיהון דבני נשא. אלה הדברים הם יסוד אמונתנו ועבודתנו בתורה ותפלה ותרי"ג מצות. להאמין שמדת הצדק ומדת המשפט. שהן מדת הדין של חשכינה הקדושה שנקראת צדק שעליה רומז השם אדני אותיות אדי"ן. ומדת המשפט היינו מדת הרחטים עמודא דאמצעיתא ספירת התפארת. מציאת מצב שניהן ומדרגתן תלוי בערך המעשים טובים של ישראל. שעל זה כתיב תנו עוז לאלהים. והיינו הענין של יחוד קוב"ה ושכינתיה. שאנחנו גורמים בעבודתינו של תורה ותפלה ותרי"ג מצות לייחד זה הזיווג של תפארת ומלכות ברא וברתא זעיר ונוקביה. ובהיות ההזדווגות של שתי אלה המדות הדינים נמתקים ונהפכים לרחמים. והעונות נהפכים לזכיות ונשפע טובה הרבה לעולם. כי העבירות גורמות חשכות ופירוד בין המדות צדק ומשפט. ונמנע אורה של מדת הצדק שהיא השכינה הקדושה בחינת המלכות. ואז מתגבר בה מדת הדין שהוא החשך ויורד רע לעולם ח"ו. וע"י עבודת ישראל שמתגברים בתורה ותפלה ומצות פועלים להמשיך אור גדול שעל ידי זה מתיחדים משפט וצדק קוב"ה ושכינתיה ואז החשכות בטל ממילא כי האור מבטל את החשך כידוע.

ויש בזה כמה וכמה מדרגות. וסודם ידוע ליודעי חן. וכתב האריז"ל שעיקר מעשינו וכוונתינו הוא לתקן זעיר ונוקביה להכינם לקבל שפע אור אין סוף הבא להם דרך מדריגות חעליונות וזהו העבודה שלא על מנת לקבל פרס. כי לא תהיה הכוונה להנאת עצמנו. הגם שלא ימנע ודאי שישתלשל וירד על ראש המעוררו במעשיו. כדאיתא בזוה"ק פרשת עקב: וּמַאן דְּמָבָרֵךְ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִתְבָּרַךְ, וְנָטִיל חוּלָקֵיהּ מֵאִינּוּן בִּרְכָאן בְּקַדְמִיתָא דְּכָל עָלְמָא לְתַתָּא. מ"מ עיקר הכוונה תהיה להנאת זעיר ונוקביה ולומר לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה להכינם שיתייחדו זה עם זאת.

ואל תתמה כי תשיג יד בני אדם התחתונים לקלקל או לתקן בעליונים. כי האדם סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה. ושורשי ד' יסודות גופן הם למעלה. וכל עולם קשור בעולם שעליו. והעליון עם שלמעלה ממנו עד האור העליון על הכל שהוא אור האין סוף ב"ה. וכל אדם במקום שורש נשמתו למעלה שם יפגום או יתקן. כדאתיא בתיקונים דכל חד לפום דרגיה מאן דפגים לתתא פגים באתר דאתגזר נשמתיה. והיינו שממשיך לשם חשכות של הסטרא אחרא והתגברות מדת הדין. ואפשר שזה דוקא בענין הפגם. אבל בענין התיקון יכול להיות שמועיל גם לכל העולם. כמ"ש כל העולם ניזון בשביל חנינא בני.

וגם איתא בזוה"ק שמות דף רל"ט ע"א ובויקרא דף כ"ו ע"ב רִבִּי אֶלְעָזָר שָׁאִיל לְרִבִּי שִׁמְעוֹן אֲבוֹי וְאָמַר, הָא קְשׁוּרָא דְּכֹלָּא אִתְקְשַׁר בַּקֻּדְשִׁים הַקֳּדָשִׁים לְאִתְנַהֲרָא, אִתְדַּבְּקוּתָא דְּרַעֲוָא דְּכַהֲנֵי לֵיוָאֵי וְיִשְׂרָאֵל לְעֵילָּא, עַד הֵיכָן אִיהוּ סַלְקָא. [רבי אלעזר שאל את רבי שמעון אביו ואמר, הרי הקשר של הכל נקשר בקדש הקדשים כדי להאיר, הדבקות של הרצון של כהנים לוים וישראלים למעלה, עד היכן היא עולה?] אָמַר לֵיהּ הָא אוֹקִימְנָא, עַד אֵין סוֹף, [אָמַר לוֹ, הֲרֵי בֵּאַרְנוּ, עַד אֵין סוֹף.]

היינו ששאל ר' אלעזר לר"ש אביו עד היכן עולה ההשגה והמחשבה של עבודת כהנים לוים וישראלים. והשיב לו שעולה עד אין סוף. ואין הכוונה ח"ו שהאין סוף מתפעל ונשנה על ידי עבודת האדם. כי על זה כתוב אני ה' לא שניתי. וכתיב ואם צדקת מה תתן לו. אלא שזאת יובן על דרך משל שאנו רואים שהשמש מאירה תמיד בתקופה על כדור הארץ. ואם יש עבים וענני נסתר האור מן הארץ. ואשר בא רוח ומפזר הענני שוב יזרח האור הגדול עלי ארץ. ומובן ממילא שכל זאת איננו גורם שום השתנות בעצמות השמש. וכן הוא למעלה מעלה עם אור האין סוף. שעל ידי עונות האדם פוגמים למעלה לגרום פירוד בין שתי אלה המדות תפארת ומלכות. קוב"ה ושכינתיה. זעיר ונוקביה. משפט וצדק. כי ממשיכים לשם חשכות מן הסטרא אחרא והתגברות מדת הדין. כמ"ש

שתה עונותינו לנגדך עלומנו למאור פניך. ועל ידי תשובה ותפלה וצדקה תורה ומצות מתבטלים כל ההסתרות וההעלמות. כי החשך בטל ומבוטל על ידי אורה זו תורה. ואז שוב מתיחדים קוב"ה ושכינתיה. והשכינה הקדושה נתמלאה מן שפע רב הנמשך אליה מן שאר הספירות המלאות אור אין סוף ב"ה. ואז ליהודים היתה אורה ושמחה.

דִּין אִיהוּ גְּבוּרָה, מִשְׁפָּט עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, צֶדֶק מַלְכוּתָא קַדִּישָׁא, מֹאזְנֵי צֶדֶק תְּרֵין סַמְכֵי קְשׁוֹט, הִין צֶדֶק אוֹת בְּרִית, כֹּלָּא לְאַחְזָאָה אֵיךְ אִתְנְהִיג עָלְמָא,

דין איהו גבורה וכו' עד כלא לאתחזאה איך מתנהג עלמא. כל זה מובן מעצמו מכח הנ"ל. ומודיע בזה כי שש ספירות האחרונות מן גבורה עד מלכות עיקרן הוא בשביל התחתונים בלבד. כי שייך בהם שכר ועונש. אבל בשביל העליונים שאין שייך בהם שכר ועונש היה די בארבע ספירות הראשונות כתר חכמה ובינה וחסד. כידוע שכל המלאכים ניזונים מן מדת החסד. ובזה יובן מה שמסיים אחרי ביאורו ענין השש ספירות האחרונות. כלא לאחזאה איך מתנהג עלמא. היינו עולם הזה בהשגחה פרטיות של שכר ועונש.

אֲבָל לָאו דְּאִית לָךְ צֶדֶק יְדִיעָא דְּאִיהוּ דִּין, וְלָאו מִשְׁפָּט יְדִיעָא דְּאִיהוּ רַחֲמֵי, וְלָאו מִכָּל אִלֵּין מִדּוֹת כְּלָל:

אבל לאו דאית לך צדק ידיעא וכו'. ר"ל כי מצד עצמות המאציל אין שייך לערוך בו שום התחלקות והשתנות של מדת הדין ומדת הרחמים. או מדה אחרת. כי כל מדה היא פרט מן הכלל והתחלקות הכלל לפרטים שונים. ואצל המאציל אין שייך תוארים כאלה. כי לית מחשבה תפיסה ביה כלל. ואך נודע לנו מצד הבריאה כי הוא מקור של החיים והעונג הרוחני. והוא הכח של כל מיני כחות. והוא עצם השכל של כל מיני חכמות. ושם השכל והכח והחיים והעונג הכל כלל אחד וקשר אחד. מה שאין הפה יכול לדבר ואין השכל של בעל ה' חושים יכול להשיג. ותכלית הידיעה היא אשר לא נדע. אבל בקש תבקשהו. כמ"ש ישמח לב במקשי ה'.

קוּם רְבִּי שְׁמְעוֹן וְיִתְחַדְּשׁוּן מִלִּין עַל יָדָךְ, דְּהָא רְשׁוּתָא אִית לָךְ לְגַלָּאָה רָזִין טְמִירִין עַל יָדָךְ, מַה דְּלָא אִתְיְהִב רְשׁוּ לְגַלָּאָה לְשׁוּם בַּר נָשׁ עַד כְּעַן:

בָּרוּךְ יְהוָה לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן: